

קובץ
הערות וביאורים

בלקו"ש, בנגלה ובחסידות

ויקרא
גליון כו (קעה)

יצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראַי עוועניו • ברקלין, ניו יאָרק

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ושלש לבריאת
שמונים שנה לכ"ק אדמו"ר שליט"א

תוכן הענינים

לקוטי שיחות

קדושת כלי המשכן קדושה כללית או פרטית ..... ג

קדושת ירושלים ..... ג

אין משנים מקדושה לקדושה בבדח"ב ..... ד

משיחה בכלי המשכן ..... ה

קרבת לפני הקמח אוה"מ ..... ה

הלאו ד"ולא יבואו לראות" ..... ו

עשיית המשכן לפני הכלים ..... ו

דהקב"ה הראה למשה מטבע של אש ..... ז

דשיעור כזית הוא גדר במהות אכילה ..... ח

נגלה

מעלת הצדיק ..... י

המקדש ע"מ שהוא צדיק, דאפ"ל שהוא רשע מקודשת ..... י

שלות

בפרש"י "רמונים העשויים כביצת תרנגולת" ..... יא

כח ההולדה באוה"ע לעת"ל ..... יב

שובות

הערות במאמר ראשית גוים עמלק - תר"פ ..... יב

חתן בביהכ"נ לענין תחנון ..... טו

הערות ללוח היום יום ..... טו

לקוטי שיחות

א. בלקו"ש פ' ויק"פ בסעי' ד' כתב וז"ל: עדי"ז ל"ל אין משכן וביהמ"ק גופא, אז דער חצר, אהל מועד וקדה"ק יעדערער ווי ער איז בפני עצמו (איידער עס איז דא די מציאות פון כל המשכן וקדושתו) איז ניטא מציאות קדושת השכן בעולם - ובמילא איז ניטא קיין חלות קדושה אויפן חצר וכו'; אבער לאחרי ווי דער גאנצער משכן (מקדש) ווערט אויפגעשטעלט, איז חל א קדושה אויף יעדן פרטיות'דיקן חלק, חצר אוהל מועד וקדה"ק, נוסף אויף דער קדושה כללית דהמשכן, המקדש. עכ"ל. וכהערה 28 שם כתב: "וכפשטות לשון המשנה... עשר קדושות הן כו' עזרת ישראל מקודשת ממנה כו'".

ואינו ברור לי מנלן מהכא יסוד זה, דיש עוד קדושה פרטית על כל דבר בפ"ע נוסף על קדושה הכללית של המקדש, דלכאורה אף דמחולקים הם בקדושתם כנ"ל, הרי אפ"ל דזה גופא גדרו של קדושה הכללית של המקדש שהוא מחולק לכמה מדריגות, וברמב"ם הל' ביהב"ח פ"א ה"ה כתב: "עושינן כו קדש וקדש הקדשים ויהי' לפני הקדש מקום אחד והוא הנקרא אולם... וכל המוקף במחיצה זו שהיא כעין חצר אוהל מועד הוא הנקרא עזרה והכל נקרא מקדש", היינו דמקדש גופא נתחלק לכמה מדריגות, ומ"ש בהערה 31 וז"ל: ראה רמב"ם הל' ביהב"ח פ"ו הי"ד-ט"ו... ומלשון הרמב"ם משמע דלא רק דכללות המקום נשאר בקדושתו כ"א גם קדושה הנוספת דחלקי המקדש, ק"ק היכל ועזרה כו' עכ"ל. גם זה אינו ברור לי, דלכאורה הרי טעמו של הרמב"ם הוא כמש"ש דהקדושה הוא מפני השכינה ושכינה אינה בטילה, נמצא דהקדושה נשארה כמקדש, וכשם שמקודם הי' חילוקי מדריגות בהקדושה, כן הוא עתה, וא"כ איזה הוכחה יש מזה לענין קדושה הנוספת לחלקי המקדש?

ומ"ש: "וי"ל אז די קדושת החלקים בלויבט אפ"ל בנסוע ונפרק המשכן, אדער משחרב (הכלל) הביהמ"ק מן התורה, וי"ל אז ער בלייבט נאר מדרבנן", הנה לכאורה לגבי המקדש, כל ענין זה שייך למ"ד דלא קדשה לע"ל, וכשבטל הכלל בטל קדושת הכלל, מ"מ אם הפרט עדיין נשאר בשלימות, נשאר קדושה הפרטית, דאי בימא דקדשה לע"ל, הרי קדושת הכלל נשאר כמקדש, ולא בטל קדושת הכלל, ויל"ע בכ"ז.

ב) ועי' זבחים ס, ב, בתוד"ה מאי קסבר שהקשו על פירש"י וז"ל: וכי תימא כשחרב הבית ונהרס המזבח אבל חומות ירושלים קיימות ולא בטלה קדושתה לענין קדשים קלים ומע"ש, זהו תימא לומר דהא ירושלים לא נתקדשה אלא בשביל הבית ואין יתכן קדושת הבית תתבטל וקדושת ירושלים קיימא, עכ"ל.

ולכאורה אפ"ל דרש"י ותוס' פליגי בסברא הנ"ל אם כשמתבטל הכלל אם נשאר קדושה על הפרט, דקדושת ירושלים הוא ע"ד המבואר בהשיחה לענין קדושת החצר כו' שנתקדש

בשביל המקדש, וסב"ל להתוס' דכשחרב הכלל בטל במילא הפרט, אבל רש"י סב"ל כהמבואר בהשיחה דנעשה קדושה על הפרט מצ"ע, ונשארה אפ"י כשחרב הכלל.

ג) בהערה 28 מביא הרמב"ם ה"ל תמורה פ"ד ה"א דאין משנים מקדושה לקדושה בקדושת בדק הבית, ועיי"ש דפליגי הרמב"ם והראב"ד בזה, וכמבואר בלקו"ש חט"ז שצויין שם. ורש"י סב"ל כהראב"ד.

ולכאורה הכוונה כאן להביא רא"י משיטת הרמב"ם דחל קדושה פרטית על כל פרט ופרט, ואי"ז רק קדושה כללית, ולכן סב"ל להרמב"ם דאין משנים בבדק הבית (כגון מהיכל למזבח) כי כל פרט ופרט הוה קדושה נפרדת, והנה לפי ביאור זה משמע דדין הרמב"ם הוא לא רק שאסור לשנות מחמור לקל (ע"ד מהיכל למזבח) אלא גם מקל לחמור, כיון דדין זה דאין משנים מקדושה לקדושה הוא גם מקל לחמור, כמבואר בבכורות נ"ג.

ועי' בכס"מ שם שביאר שיטת הרמב"ם דרק מן החמור לקל אסור, אבל לא מקל לחמור, וכבר הקשו עליו האחרונים דמאי שנא, דממ"נ אי איכא חילוק קדושות בבדק הבית גם מקל לחמור צ"ל אסור.

וראה בהגרי"ז שם ברמב"ם שביאר דבקדשי בה"ב אין בהם חילוק שמות כלל בעיקר תורת קדושתן גם לשיטת הרמב"ם, אלא דמ"מ סב"ל דשייך בבה"ב הך דינא דאין משנים מקדושה לקדושה כיון דעכ"פ גם בקדשי בה"ב איכא מעלות בקדושתן, דיש קדושה קלה וקדושה חמורה, דהיכל קדושתו חמורה מקדושת עזרה ומזבח, ע"כ זהו דמשוי להו שתי קדושות נפרדות, אכן כ"ז הוא אם בא לשנות ולעשות מהקדושה חמורה קדושה קלה, זה הוי בכלל שינוי מקדושה לקדושה, אבל להיפך אם בא להוסיף על הקלה ולעשותה קדושה חמורה, בזה לא שייך כלל תורת שינוי מקדושה לקדושה, כיון דבעיקר שמותיהן קדושה אחת להן, אי"כ ממילא דגם הקדושה הראשונה מצטרפת לזה להעשות קדושה חמורה ואין כאן שינוי מקדושתה הראשונה כלל כו', את"ד בביאור שיטת הרמב"ם לפי הכס"מ, יעו"ש בארוכה, ועי' ג"כ בהגרי"ז תמורה כז בזה. ועי' בס' שערי טהר ח"ה שער שני סי' א' שהאריך להקשות על דברי הגרי"ז וסיים שם ואין לדברים אלו שכי' שחר כלל יעו"ש בארוכה.

מיהו לפי השיחה לכאורה נראה דלשיטת הרמב"ם כאמת ליכא שום נפק"מ אם מקל לחמור או חמור לקל, כיון דכל דבר הוה קדושה נפרדת מצ"ע, ועי' בערוך השלחן העתיד ה"ל תמורה סי' רמ"א סעי' ל' שג"כ כתב כן בשיטת הרמב"ם דליכא שום נפק"מ ועי' ג"כ בס' תורת הקודש ח"ב סי' מ'.

ד) וראיתי ג"כ מבארים בזה הא דאיתא בשקלים פ"ו מ"ה

דתנן שם י"ג שופרות היו כמקדש וכו' זהב לכפרת, ובפירש"י בתמורה דף כ"ג הביא ע"ז שני פירושים, או דקאי על הזהב לבה"ב לצורך תיקון הכפורת, או דקאי על הזהב לצורך כלי שרת מלשון כפורי זהב, ורש"י מסיק כפ"י השני משום דקדשי בה"ב לגזכר אזלי ולא היו באין למקדש, אבל ברמב"ם כפ"ב מה"ל שקלים ה"ל ב' מפרש כפ"י הראשון דכפורת ר"ל כפורת ממש, דאפ"ל דלשיטתיהו אזלי, דלשיטת רש"י (כנ"ל בלקו"ש חט"ז) דכל קדשי בה"ב שם אחד וקדושה אחת להם, אי"כ גם בהתנדב לכפורת יכולים לעשות בו מה שירצו, ואין בו חלות של שם כפורת, רק חלות שם של בה"ב, אי"כ הרי הוא ככל קדשי בה"ב דנתנין ליד הגזבר, אבל לדעת הרמב"ם דבהתנדב לכפורת חל ב"י שם כפורת, ואסור לשנותו לדבר אחר, משו"ה תקנו ע"ז שופר מיוחד.

ה) בסעי' ה' מוזכר לגבי חשיבות וקדושת הכלים, דלאחר הקמת המשכן והכנסת הכלים לתוכו, חל על כל כלי חשיבות וקדושה בפ"ע, יעו"ש.

ואינו ברור לי, דאיזה קדושה חל ע"י המשיחה, ואיזה קדושה חל ע"י הכנסתם להמשכן, וז"ל הרמב"ם בה"ל כלי המקדש פ"א ה"ב: כל כלי המקדש שעשה משה במדבר לא נתקדשו אלא במשיחתן בשמן המשחה. . . ודבר זה אינו נוהג לדורות אלא הכלים כולן כיון שנשתמשו בהן במקדש במלאכתן נתקדשו כו' עכ"ל, וראה גם (לפי אופן הא') בהערה 33 דאולי רק לאחר שלימותו במטרתו (שהקריבו בו קרבנות) כו' עיי"ש. אבל שם איירי לענין המשכן, ולא לענין קדושת הכלים.

ו) בהערה 33 כתב וז"ל: להקרבת הקרבנות צ"ע שאולי די מציאות ו(קדושת) חצר (ובו המזבח) ואפילו קודם שהוקם האהל מועד וק"ק (אפילו בפעם הא'?). וראה מגילה י, א, : א"ר אליעזר שמעתי כו' וכפרש"י שם ד"ה קלעים. עכ"ל.

ולכאורה יל"ע דאיך אפשר להקריב קרבנות קודם שהוקם האוה"מ הרי מבואר דשלמים ששחטו קודם פתיחת דלתי ההיכל פסולין דבעינן פתח אוה"מ (יומא סב, ב), ודעת התוס' בזבחים סא, א, בד"ה קודם, שכן הוא כשאר הקרבנות, וא"כ גם הכא הרי ליכא פתח אוה"מ?

ועי' בס' מקדש מלך (להגרצ"פ פראנק) ע' ע"ו שמביא קושיית הרשב"א בשבועות טז, א, בד"ה אמר ר"י שמעתי שמקריבין אעפ"י שאין בית שכתב וז"ל איכא למידק דאה שחיטת קדשים צריכה פתיחת דלתות, וי"ל דהתם בזמן שהי' הבית קיים דאיכא פתח ואיכא דלתות, ע"כ, וביאר דבריו הגרמ"ד פלאצקי דכוונתו דודאי היכא דאפשר לעשות דלתות בודאי מעכב שיהי' כהלכתו, והא דמקריבין אעפ"י שאין בית היינו באופן שאי אפשר, יעו"ש, וא"כ כנדו"ד הרי אפשר להקים האוהל מועד, הרי זה

מעכב, ועיני'ש עוד בס' הנ"ל שתירץ זכיון דקדשה לע"ל הרי זה כמו שיש בית ודלתותיו פתוחות, וא"כ בנדו"ד במשכן דלא שייך הענין דקדשה לע"ל, כיון דאין כאן קדושה בהמקום, א"כ הרי זה צריך לעכב.

ועי' ג"כ בזבחים נה, ב, שביחד עם האי דינא דשלמים ששחטו קודם פתיחת הדלתות, מכיא ג"כ "ובמשכן קודם שיעמידו לויים את המשכן כו' פסולין", ומשמע שהוא חסרון אחד, משום דאין זה פתח אוהל מועד, (ועי' בס' הנ"ל ע' ע"ה בהרר"י בשד"ה שכ"כ דהו"ע אחד) וא"כ אין שייך להקריב קרבנות לפני שהוקם האוהל"מ? ואולי זה קאי לשיטת רש"י בזבחים סא, א, בד"ה ושני מקומות, דפסול זה הוא רק בשלמים, ולא כשאר הקרבנות, עיני'ש, ויל"ע בזה עוד.

ז) בסעי' ה' שם כתב (באופן הא') וז"ל: און דער צינון ולא יבואו לראות כבלע גוי' (וכיו"ב) - איז א ציווי חדש לגמרי, ניט א תולדה פון דעם ציווי אויף קדושת קדה"ק - וויבאלד מען נעמט עם פאנאנדער. עכ"ל.

ועי' בס' דברי מנחם ח"א שו"ת סי' ט"ו - י"ז שהאריך לכאר האי לאו דלא יבואו לראות וגו', ועיני'ש שמכא ג"כ הפי' דהטעם דאסרה התורה הראי' הוא משום שלא יבואו הלוויים עי"ז להתעסק בעבודת הכהנים, וזהו ע"ד סייג, כמו שמצינו בחורה בכ"מ שיש איסור משום סייג כו' עיני'ש, ולפי"ז אפשר לומר דהו"ע כפני עצמו שלא יעבדו הלוויים בעבודת הכהנים כו' עיני'ש בארוכה.

ח) כברכות נה, א, א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן בצלאל על שם חכמתו נקרא, כשעה שאמר לו הקב"ה למשה לך אמור לו לבצאל עשה לי משכן ארון וכלים הלך משה והפך ואמר לו עשה ארון וכלים ומשכן, אמר לו משה רבינו מנהגו של עולם אדם בונה בית ואח"כ מכניס לתוכו כלים ואתה אומר לי ארון וכלים ומשכן, כלים שאני עושה להיכן אכניסם, שמא כך אמר לך הקב"ה עשה משכן ארון וכלים, אמר לו שמא בצל א-ל היית וידעת.

ועי' בפנ"י שם שתמה דמה עלה בדעתו של משה שהפך ח"ו דברי אלקים חיים? ועיני'ש שביאר דחשב משה דאין נפק"מ איזה קודם, וחידש לו בצלאל הענין דמעלין בקודש, ועי' ג"כ בשו"ת ציץ אליעזר ח"י"ד סי' ס"ב שהאריך בזה לתרץ בכמה אנפין.

ולפי השיחה אולי אפ"ל ג"כ דלכאורה למה לא חשב משה אודות כלים שעושה להיכן יכניסם? אלא דאפ"ל דחשב משה דאף דבאמת אין דין קדימה, כמבואר בפנ"י, מ"מ טוב יותר שיעשה הכלים מקודם, כי סב"ל כאופן הב' דקדושת הכלים הוא מצ"ע, וצריך לשמה לשם הכלים, ולכן אם יעשה הכלים מקודם, אז

מודגש שקדושתם הוא מצ"ע, לא משום קדושת המשכן, אבל בצלאל סב"ל כאופן הג' דכלי המשכן לא שייך בהם חלות קדושה כלל, וצריך ג"כ לשמה, לשם קדושת המשכן, ולכן שוב טוב יותר לעשות המשכן מקודם, משום דכלים שאעשה להיכן אכניסם.

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
- ר"מ בישיבה -

ב. בלקו"ש חט"ז פי' תשא (א) מקשה מדוע הקב"ה הראה למשה מטבע של אש, כמובא ברש"י בפ' ל, יג, אדרבא - עס וואלט געווען גענויער צו ווייזן א מחצית השקל, וואס מ'דארף געבן כפועל של כסף, אזוי ווי דער אויבערשטער האט אים באוויזן לבנה ברקיע (ועד"ז די שרצים).

וממשיך: דאס וואס דער אויבערשטער האט אים באוויזן א "מנורה של"אש איז פארשטאנדיק, היות די מציאות פון אזא מנורת זהב איז נאך דאן ניט געווען בעולם, משא"כ מחצית השקל א מטבע מיט א שיעור ומשקל גשמי ע"כ.

והנה בפרק כה, ט, - ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו, שבפשטות הראה לו ג"כ את המנורה כמפרש"י, א"כ, ע"פ סברת הנ"ל, דהטעם מדוע מראים דבר באופן של "אש", משום שעדיין לא נמצא במציאות בעולם, י"ל דגם בפעם הראשונה, הקב"ה הראה למשה את תבנית כל הכלים באופן של "אש", אבל מכיון שאין רש"י מפרש שום דבר בנוגע לפרט זה, י"ל, שהראה לו באופן אחר, (ולא כ"אש") כגון כשהקב"ה מראה איזה ענין לנביא, וכיוצ"ב, אבל לפי"ז צלה"כ לאידך גיסא: אם כפעם הראשונה שהקב"ה הראה לו את המשכן עם כל כליו, ה"י ע"ד נבואה, ולא "אש", א"כ מדוע בפעם השני, ה"י צורך להראות מנורה של "אש", ולא באופן שה"י בפעם הראשונה?

ונראה, די"ל, דשתי הפעמים היו באופן של אש, ובהקדים: מה שנתבאר בהתוועדות דשבת פ' תרומה ש.ז. דהטעם מדוע הקב"ה בכלל, הראה למשה את המנורה פעם שני', משום שנתקשה במעשה המנורה, משום ריבוי הפרטים שבו, ולכן הראה לו פעם שני', ודוקא באש, משום שבאש יש כמה גוונים, נהורא אוכמא, לבן, וכו', ועפ"ז י"ל שבמנורה של אש היו כל פרטי המנורה בגוונים שונים, ועי"ז מוכן ביותר התועלת בראיית "מנורה של אש" - אף שכבר ראה את תבנית כל כלי המשכן והמנורה בכללם - כי (נוסף על מה שראיית דבר בפעם הב' מוסיפה על הראי' בפעם הא', הרי) ב"מנורה של אש ה"י כל פרט בגוון שונה, ודבר זה מקיל בהכנת עשייתה.

ובהערה (בהנחה לה"ק) כותב, שעפ"ז יומתק הוספת והדגשת

י"ל בנשבע על חצי זית איסור ואכל כזית שלם דנפקע השבועה על החצי זית הראשונה דהרי עכשיו הוברר למפרע דהחצי זית הראשונה היא חלק ממהות אכילת איסור (ואינו אותו מהות שהי' קודם) ועל מהות כזה הרי מושבע ועומד, אבל אם שיעור כזית הוא ענין של כמות אמאי יפקע השבועה מחצי זית הראשון.

והנה באמרי בינה ה' נדרים סי' ח' ועוד אחרונים, הקשו עמ"ש בתשו' רעק"א מהא דמכואר בשבועות כז, ב, באומר על ככר, שבועה שלא אוכלנה ואח"כ אמר שבועה שלא אוכל ככר זה דחלה שני' וכשאוכל כזית ממנה עבר על השני' וכשגמר לאוכלה עבר על הראשונה, הרי אף דגמר לאוכלה ותתעוררה השבועה הראשונה מ"מ לא נפקעה שבועה השני' שחל על כזית מהככר וכן הקשו מדף כח, ב, שבועה שלא אוכל עשר ואח"כ אמר שבועה שלא אוכל תשע, דאם אוכל תשע עבר על שבועה השני' וכשאוכל העשירית עובר גם על הראשונה, ולא אמריל' דלאחר שאכל העשירית פקע שבועה שני' שחל על תשע.

ולנה"ל לק"מ דדוקא בנשבע על חצי זית ואכל כזית שלם אמריל' דנפקעה שבועתו, דהחצי זית הראשונה נעשה חלק ממהות וגדר אכילה שעליו הוא מושבע ועומד. משא"כ בשבועה שלא אוכלנה ושלא אוכל וכן בשבועה שלא אוכל עשר וחשע הלא רק נתוסף בכמות ולכן לא נפקעה שבועה שני' ודו"ק.

ועי' בחידושי ר' מאיר שמחה הכהן על מסכת שבועות שם. ועי' בהערה 36 מביא מ"ש בשו"ת ח"צ סי' פ"ו דח"ש אסור משום דאחשבי' ולכן אסור רק באיסור שבא ע"י פעולה. ועי"ש שכתב שבשו"ע אדה"ז כתב ע"ז שהוא טעם נכון, עכ"ד.

[ואולי עפ"ז יש לתרץ קושיות הש"ך בסי' רל"ח סי"ק ל"ב שהקשה בהא דמכואר שם בשו"ע דשבועה שלא אוכלנה אסור בכל שהוא מצד ח"ש ובסעיף ט"ו מכואר בשבועה שאוכלנה ונשרף מקצתה אמריל' שאין צריך לאכול המותר ומשמע דאפי' איסורא ליכא.

ולפי דברי הח"ץ ל"ק דבשבועה שלא אוכלנה ואוכל הרי אחשבי' ע"י פעולת האכילה, אבל בשבועה שאוכלנה ואינו אוכל הרי אין כאן פעולה להחשיב את הח"ש].

והנה באמרי בינה דיני נדרים סי' ל' הקשה על הח"ץ מ"ש הר"ן בשבועות כב, א, לתרץ קושיות הרמב"ן שהקשה לדעת הרמב"ם דנשבע שלא אוכל אסור בפחות מכזית מטעם ח"ש דלכאור' ח"ש שייך רק באיסורי תורה אבל בשבועה דהוא איסור הבא מעצמו, כיון שלא נתכוין לאסור עצמו בפחות מכזית א"כ הוה היתר גמור. ומתרץ הר"ן דכיון דטעמא בח"ש הוא מטעם דחזי לאיצטרופי א"כ ה"ה באיסור שבועה הרי החצי זית חזי לאיצטרופי

רש"י "הראה לו הקב"ה מנורה של אש - דלא כבתחלה הענין (כ"כ אשר אני מראה אותך גו"ל) שלא פירש רש"י מאומה.

ואע"פ, ששמע מהערה הנ"ל, שבפעם הראשונה, לא הראה הקב"ה למשה את הכלים באופן של אש, משום שלא פירש רש"י מאומה, אבל בכדי שלא יסתור לסברת המוכא בלקו"ש הנ"ל (דהטעם מדוע מראים איזה דבר באופן של אש" משום שהדבר עדיין איננו במציאות), י"ל שבפעם הראשונה ג"כ ראה את הכלים באופן של אש, אבל בזה גופא ה"י חילוק:

בפעם הא', י"ל שראה את כל הכלים עשויים מאש, אבל דוקא גוון א' של אש, או נהורה אוכמא או לכן וכו', או באופן שהיו מעורבים הגוונים, אבל בפעם הב', היו באופן שהפרטים השונים כמנורה, היו כגוונים השונים, וכו',

ואולי לזה נתכוין רש"י, שדוקא בפעם השני' כותב מנורה של אש, כי דוקא בפעם הב', נתבטא הענין של אש, שעשוי מכמה גוונים משא"כ בפעם הא', שלא ה"י שינוי בפרטי המנורה לשאר המנורה.

מיכאל לוזניק

- ישיבה גדולה ניו הייווען -

ג. בלקו"ש ח"ז פ' מצורע (ב) מבאר פלוגתת ר"י ור"ל בנוגע אכילת חצי שיעור אי אסור או מותר מה"ת - דר"י סבר דשיעור כזית (וכיו"ב) הוא גדר בכמות של האיסור הנאכל ולא שהשיעור מהווה גדר של איסור אכילה, ולכן אפי' באוכל פחות מכשיעור, מ"מ הרי יש כאן פעולה של אכילת איסור ולכן אסור מה"ת, ור"ל סבר דהשיעור כזית הוא גדר במהות אכילה, דהיינו כשאוכל פחות מכשיעור אינה נקראת אכילה כלל ולכן חצי שיעור מותר מה"ת עכ"ד.

והנה בשבועות כג, ב, מכואר דשבועת שלא אוכל נבילות אינה חלה (דמושב ועומד מהר סיני הוא) רק בנשבע על חצי שיעור עי"ש כתוס'.

ובתשו' רעק"א סי' ע"ו מדייק מלשון הרמב"ם בפ"ה מה' שבועות הל"ז דנשבע על ח"ש נבילה עובר רק כשאוכל רק ח"ש אבל אם אוכל כזית שלם אינו עובר דעל כזית הרי מושבע ועומד מהר סיני הוא. ועי"ש שכתב דאפי' אם לא אוכל כזית בב"א אלא שני חצאי זיתים בכא"פ, אינו עובר, דהאיסור שבועה שחל על החצי זית הראשונה נפקע למפרע כשגמר חצי זית השני, ועי' מ"ש בסי' קנ"ד, וכבר העירו האחרונים דכן מוכח מלשון רש"י ביומא עג, ב.,

ולכאורה זה תלוי כגדר שיעור כזית כאכילה המכואר בהשיחה דאם נאמר דשיעור כזית הוא גדר במהות אכילה א"כ

עם חצי זית שני', ומקשה באמ"ב שם דלסברת הח"ץ - דמטעם חזי לאיצטרופי לבוד לא אסור רק הואיל דאחשיבה לאכילה - לא תירץ הר"ן כלום דכיון דח"ש אסור מטעם אחשבי' א"כ בשבועה שאוסר עצמו בכזית אמאי אסור בחצי זית הרי אפי' אחשבי' לחצי זית הרי כעצם הוא היתר דהרי לא אסר עצמו רק בכזית.

אך למ"ש בהשיחה יש ליישב דהנה סברת הח"ץ י"ל דכיון דאחשבי' להחצי שיעור הרי נעשה הח"ש הזה גדר ומהות אכילה ולכן אסור הוא באכילה, וההוכחה ע"ז הוא דהרי חזי לאיצטרופי (וכמ"ש בהערה 34 ובהערה 37, דחזי לאיצטרופי הוא הוכחה שהחצי שיעור הוא אותה האיכות של שיעור שלם), וא"כ ה"ה בנשבע שלא אוכל, דהא דעובר רק בכזית הוא משום הלשון אכילה משמע בכזית כמו כל איסורי תורה שנאמר בהם לשון אכילה (ע"ל שבועות כא, ב, וע"ל תשו' רעק"א סי' קנ"ד שם), וא"כ באוכל ח"ש כיון דאחשבי' הרי נעשה ח"ש הזה גדר ומהות אכילה וההוכחה ע"ז דחזי לאיצטרופי, ולכן בשבועה אסור בח"ש.

הרב אלי' זילברשטיין
- ברוקלין נ.י. -

נ ג ל ה

ד. כגמרא ברכות לד, ב, שבמקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אינם עומדין שם, דהיינו שהם יותר נעלים מצדיקים גמורים.

ובתניא פרק י' אך על מעלת צדיק גמור הוא שאמר רשב"י ראיתי בני עלי' והם מועטים כו' ... כדאיתא בזהר בהקדמה שכשרצה רכי חייא לעלות להיכל רשב"י שמע קלא נפיק ואמר מאן מנכון די חשוכא מהפכין לנהורא, וטעמין מרירו למיתקא עד לא ייתון הכא וכו' עכ"ל. ועיין שם עוד בענין זה דמשמע שדרגת צדיק גמור הוא מדרגת רשב"י (או אם שנים הם אני ובני).

וצריך להבין איך לתווך עם המובא בגמרא דלעיל ומהו הדרגה וההגדרה שם של בעל תשובה ומהו ההגדרה של צדיק - וגמור האם הבעל תשובה נעלה יותר מהצדיק גמור המובא בתניא - שזוהי דרגת רשב"י?

* * *

וכן צריך להבין הגמ' בקידושין מט, ב, (המקדש את האשה) ע"מ שאני צדיק אפילו רשע גמור מקודשת שמא הרהר תשובה בדעתו, ע"מ שאני רשע אפילו צדיק גמור מקודשת שמא הרהר

דבר עבודת כוכבים בדעתו, מהי הכוונה ע"מ שאני צדיק, וכן צדיק גמור ע"מ שאני רשע מהי דרגתו של הצדיק, האם המדובר הוא צדיק בדינו וכן הלשון צדיק גמור האם זה צדיק גמור בדינו? - ע"ד המובא בפרק א' דתניא.

משה עזאגורי
- תות"ל 770 -

ש י ח ת

ה. בשיחת ש"פ תצוה ש.ז. (הנחת הת') סל"ז נתבאר מ"ש רש"י (ע"ה"פ תצוה כח, לג) "רמוני - עגולים וחלולים היו כמין רמונים העשויים כביצת תרנגולת", דכיון שישנם ב' סוגי רמונים, רמונים שהם עגולים, ורמונים בצורת ביצת תרנגולת".

ונת' שם: ס'איז קיין קשלא ניט - פון וואנעט ווייס טאקע רש"י אז זיי זיינען געווען אזעלכע רמונים דוקא (כביצת תרנגולת)?

ווייל זיכער האט רש"י געהאט אזא קבלה פון זיין רבי'ן, ועד"ז מדור דור. ובמילא איז א דבר ברור אז אזוי איז דאס געווען.

ולכאור' צלה"ב: מצינו בכ"מ בפרש"י עה"ת שה' "לא ידעת"י, וכי"ב (ראה לקו"ש ח"ה ע' 1 הערה 2 ובשוה"ג שם, וש"נ), ונת' בכמה שיחות (ראה לקו"ש שם. ועוד) שאף שישנם על אותו פסוק מדרשי רז"ל (וגם כאשר רש"י עצמו מבאר ענין מסויים בגמרא - ומ"מ בפירושו עה"ת אומר "אלי' יודע"), אבל היות שכמקומות אלה דרשות רז"ל אינם ע"ד הפשט, והיינו שאינם מוכרח בפשוטו של מקרא - אין רש"י מביאם. וראה גם לקו"ש ח"י"ז ע' 160 עמ"ש רש"י "לא נודע לי": "דער פירוש איז "לא נודע": ער איז ניט אנערקענט - ניט אויסגעהאלטן "לי" - וואס לא באתי לפרש אלא פשוטו של מקרא" (אלא שבלקו"ש שם מחלק בין "לא נודע לי" ו"לא ידעת"י. ואכ"מ).

ועפ"ז ילה"ב בנדו"ד, מהו ההכרח בפשוטו של מקרא שהרמונים שהיו על שולי המעיל היו "כמין רמונים העשויים כביצת תרנגולת", ואי משום שהיתה לו קבלה מרבתינו - מאי שנא כשישנם מאמרי רז"ל עה"פ ומ"מ כותב רש"י "לא ידעת"י וכי"ב. ואבקש מקוראי הגליון שיעוררו ע"ז.

הרב שמואל הורביץ
- ברוקלין נ.י. -

ו. בשיחת ש"פ משפטים הנחת התי סעי' כ"ב ואילך נת' שמי' בגמ' סנהדרין שבימות המשיח "יכרתו ויגועו" ב' שלישים מהעולם אינו כפשוטו שיהי' הריגה של ארבע ביליון אנשים שהרי"ז היפך ההנהגה ד"ורחמיו על כל מעשיו".

ונת' שכח ההולדה שיש בבנ"א הוא כח הא"ס, ואינו בהנבוא מצ"ע, ("ואדרבה - ס'איז גאר א פלא ווי אזוי א נברא קען אין זיך אנטהאלטן א כח האין סוף").

ומבאר שם: "עפ"ז קען מען מפרש זיין - בדרך אפשר .. דעם מאמר הנ"ל אין גמרא אז שני שלישים "יכרתו ויגועו", אז דאס מיינט ניט אז זיי וועלן מיטאמאל אויסשטארבן, נאר דאס מיינט אז במשך הזמן וועט פון זיי גארניט בלייבן, דערפאר וואס ביי זיי וועט ניט זיין דער כח ההולדה, דער כח אויף נחרבה ווערן".

ואולי יש להוסיף ולהמתיק ענין זה ע"פ המבואר בלקו"ת שה"ש (לט, ד, ואילך) שכח ההולדה שבישראל הוא מצד מעלת נשמתם. עיי"ש. ומה שישנו כח זה גם באוה"ע - ראה לקו"ש ח"ח ע' 155 הערה 45, שיל"ב טעמים: "א) שהוא לפי שניזונים מצומח שנמצא בארץ (ע"ד המבואר בלקו"ת שם, בענין כח ההולדה שבבהמות). ב) שהוא בשכיל שיהי' ענין הבחירה בישראל (וע"ד הידוע ד"ה נ"ח חרנ"ו) בנוגע לכללות ציור גופם שמשחוה לגופי ישראל)". עכ"ל. וראה גם לקו"ש ח"ז ע' 155 בשוה"ג להערה 56.

והנה לפי פירוש הכ' דכח ההולדה באוה"ע הוא רק ענין הבחירה בישראל, מובן שלע"ל כשלא יהי' ענין הבחירה לא יהי' להם כח ההולדה, [ע"ד המבואר בד"ה נ"ח הנ"ל שלע"ל לא יהי' ציור גופם של אומות העולם כמו עכשיו - ראשם למעלה מגופם, אלא שראשם וגופם יהיו בשווה כמו בהמות וחיות].

הרב שד"ב עסטריין
- ברזקלין נ.י. -

ש ו נ ו ת

ז. הנני להעיר איזה הערות בהקונטרס "מאמר ראשית גוים עמלק - תר"פ" אשר לכ"ק אדמו"ר (מהורי"צ) נ"ע שיל"ל ז"ע:

א. כה"פתח דבר": "מאמר זה הוא מאמר הראשון (בתקופת נשיאותו) שאמר כ"ק אדמו"ר (מהורי"צ) נ"ע - בש"ק פ' צו אחר מנחה".

ליתר פרטים בנוגע אמירת המאמר - ראה רשימות הרה"ח רמ"ד ריבקיין ז"ל בספרו "אשכבתא דרבי" ע' 104, וז"ל שם: בש"ק צו .. אחר מנחה, וכל אנ"ש היו כחדר אוכל (הסמוך

להקאביניעט חדר רנ"ע (=כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע)) וחכו על תפלת מעריב, וכק"ש (=כ"ק אדמו"ר מהורי"צ נ"ע) הי' לבדו כהקאביניעט, נקראתי (=היינו הרמ"ד ריבקיין) לכק"ש כהקאביניעט ע"י אחד המשמשים, וכאשר נכנסתי, התחיל לדבר אלי כלב נשבר כדברים האלה, "אבי נ"ע הרי צוה עלי לדבר דא"ח לפני אני"ש, אבל מה אני, ואיך אוכל לפעול בעצמי לעמוד לפני אני"ש לדבר לפני דא"ח .. אך הרי אבי צוני ע"ז, וע"כ אני רוצה לדבר לפניך מאמר דא"ח, לצאת בזה לקיים פקודת קודש אבי נ"ע". והסכמתי כמובן. ולא חפץ לשבת על כסא, רק טיילנו בהקאביניעט .. ואחרי שפיים .. עכבני עוד ובקשני שלא לגלות זה לשום אדם. ואמרתי לו, מדוע לא? אדרבא רצוני דוקא לגלות כו' אבל הוא הפציר בי מאד שלא לגלות, ושתקתי, אבל כשיצאתי מחדרו ספרתי "בסוד" רק להישיש הגביר הרר"ש גו"א שלי, והוא שלא הי' מצווה שלא לגלות פרסם זה תיקף בין אנ"ש .. והיתה זאת נחמתם כו'. ועיי"ש עוד בארוכה.

ב. עוד שם (כה"פתח דבר"): "ולהעיר ממארז"ל (מדרש תהלים בתחלתו): ממקום שחתם (שסתם) זה פתח זה כו', "עכ"ל.

והיינו שממקום שחתם כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע - מאמר ד"ה ראשית גוים עמלק פורים בסעודה פר"ת - פתח כ"ק אדמו"ר מהורי"צ נ"ע מאמרו הראשון (בתקופת נשיאותו).

אבל יש להעיר דמאמר האחרון של כ"ק אדמו"ר מהורש"ב בעלמא דין היתה ד"ה הנה אנכי כורת ברית דש"פ תשא פר"ת (נרפס בסה"מ פר"ת ע' ש"א ואילך), ולא ד"ה ראשית גוים עמלק.

ואולי י"ל בזה: (א) מאמר הנ"ל דש"פ תשא לא הי' אמירה ברבים ונוכחו שם כ"ק אדמו"ר מהורי"צ ועוד ג' אנשים והרמ"ד ריבקיין בתוכם ("אשכבתא דרבי" ע' 106 הערה סד. עיי"ש)

אבל עפ"ז - גם מאמר ראשית גוים מכ"ק אדמו"ר מהורי"צ לא הי' ברבים, כנ"ל.

ולכן אולי י"ל בזה (ב): כיון ש"דרוש זה (דש"פ תשא) נשאר בכתב ולא סיים אותו, זי"ע" (רשימת כ"ק אדמו"ר מהורי"צ - נעתקה במפתח המאמרים דשנת פר"ת בסופו) - אין זה מאמר שלם האחרון דכ"ק אדמו"ר מהורש"ב, ומאמר שלם האחרון שלו ("מקום שחתם") הוא ד"ה ראשית גוים עמלק.

ויומתק ע"פ דיוק ל' המדרש תהלים שם: "ממקום שחתם (שסתם)" (ולא כתוב "ממקום שסיים" וכיו"ב), והיינו דהגם שלפועל סיים כאמירת דא"ח בעלמא דין בהמאמר דש"פ תשא הנ"ל, אבל לא "חתם" המאמר (= "חתם" מל' חתימה, כתיבה), לא גמר

אותו בכת"ק*.

והמאמר שבו "חתם" הוא ד"ה ראשית גוים עמלק.

[ולהעיר גם משיחת אור ליו"ד כסלו תשמ"א ס"כ שנת' שעיקר ענין ד"יפוצו מעינותיך חוצה" בהבנה והשגה היתה לאחר וע"י גאולת אדמו"ר האמצעי. ובהערת כ"ק אדמו"ר שליט"א שם בשוה"ג: ואף שרוב תורתו של אדמו"ר האמצעי נאמר ונכתב לפני גאולתו - הרי הכוונה היתה שילמדוה והפצתה, ומבלי רדיפות ומפריע וכו' מהמלכות דאז וכו' - וזה נעשה ע"י הגאולה כו'. עכ"ל.

והיינו שעיקר ענין דהפצת המעינות הוא כשלומדום המאמר, ועפ"ז אולי י"ל בענינינו: דוקא כשהמאמר הוא שלם עד סיומו, יכולים ללמוד את זה כדבעי, בשלימות].

ג. בהמאמר ע' 8: "וכמאמר אין לך דבר שעומד בפני הרצון".

ובהערות המו"ל שם: ראה זח"ב קסכ, ב. וז"ל הזהר: "כל מלין דעלמא לא תליין אלא ברעותא".

והנה בסה"מ תש"ג ע' 12 הובא מאמר הנ"ל דאין לך דבר כו', ובהערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "הוכא בכ"מ. ולע"ע לא ידעתי מקומו".

מזה שלא ציין שם בהערה לזהר הנ"ל (גם לא "ראה זהר... או "להעיר מזהר... " וכיו"ב) הרי"ז הוכחה לכאורה שתוכן מאמר הזהר שם הו"ע אחר.

ואולי י"ל שהלשון כזהר שם ברענגט ניט ארויס התוקף שיש בכח הרצון. משא"כ הל' אין לך דבר שעומד בפני הרצון. ודו"ק.

ד. שם ע' 14: "דחשך ר"ת חמור שור כלב".

ובהערות שם העתיקו הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א (כמ"ש בה"פתח דבר") מסה"מ פרי"ת ע' ש, אבל העתיקו בטעות: מאו"א ת, סע"א, וצ"ל: מאו"א ת, סא, והיינו: אות ח סעיף סא (וכ"ה בסה"מ פרי"ת שם), וכנראה שהטעות בא משום שחשבו שמ"ש שם (בסה"מ פרי"ת) "סא" הוא טעות,

הרב ש. הילמאן - ברוקלין נ.י. -

* אבל להעיר מלשון כ"ק אדמו"ר מהורו"צ (שם) כנוגע לכתובת המאמר דש"פ תשא: "לא סיים אותו". ש.ה.

ח. בנידון בית הכנסת שיש בו כמה חדרים, והחתן נמצא בחדר אחד, והוא מתפלל בחדר אחר, ואין ב' החדרים נפתחים זל"ז באופן ישר, האם יש למנוע מלומר תחנון שם.

הנה בס"י קל"א ס"ג (בשו"ע אדמה"ז) מבואר דביהכ"נ של נשים מיקרי בית אחד עם הביהכ"נ לענין הא דמצרכינן ס"ת לענין נפילת אפים.

אך המעיין שם יראה מהמשך (בענין חצר ביהכ"נ) שזהו בגלל שביהכ"נ של נשים ה"ה פתוחה, להביהכ"נ בה נמצא הס"ת, וכן הוא מפורש בלבוש וסמ"ג על מג"א סק"ז, שזהו "כיון שיש שם חלונות אל ביהכ"נ".

וא"כ ה"ה בנדו"ד, כשאין פתוחים זל"ז ודאי שאין להסתמך בזה עמ"ש בסידור "ובכ"י שיש בביהכ"נ כו' חתן",

והדברים פשוטים, והארכתי לפי שראיתי טועים בזה לפי תומם,

ויתרה מזו, אפילו בב' חדרים הסמוכים ופתוחים זל"ז, צ"ע להתיר, דבפשטות חצר ביהכ"נ וביהכ"נ של נשים ה"ה טפלים אל הביהכ"נ העיקרי, משא"כ בב' חדרים שכ"א כפ"ע קאי.

לוי יצחק ראסקין - ברוקלין נ.י. -

ה י ו ם י ו ם

ט. א' אד"ש "ביעלה ויבוא: זכרנו ה"א בו - בית דגושה - ופקדנו בו - בית רפוי".

ע"פ המבואר במשנה א ריש מס' שקלים בא' מכריזין על השקלים ועל הכלאים י"ל באופן רמז (עכ"פ) בהפתגם: זכרנו הו"ע זכירת הארץ (-זריעה, כלאים). פקדנו הו"ע שקלים (ל' מנין). ועוד יש לתווך שגם זריעה הו"ע פקדנו, פקדת הארץ ותשוקק'.

י"ג אד"ש "ויבוא עמלק וילחם עם ישראל ברפידיים, שרפו ידיהם מדברי תורה".

ממאמר ד"ה ויבוא עמלק גו' (סה"מ תש"ט, ע' 33). דכל ישראל יש להם אות אחת בתורה - ראה במדב"ר פ"ד ס"ג, זו"ח סוף שה"ש.

י"ז אד"ש "כאמירת תהלים (פז. ז) אומרים כל מעיני הכ"ף בקמץ, בסדר ברכת המזון - הכ"ף בחולם".

ראה פירוש המצודות (שם) תיבת "מעיני": עיוני ומבטחי ותוחלתי הם כן. (והיינו כנראה המשך לתוכן הפתגם דיום שלפנ"ז). וע"ד הצוהות יש להמתיק (שליכות כרהמ"ז - ליום זה)

ע"פ המבואר (בס' דברי ימי ישראל) שביום זה סיים הב"י את חיבור השולחן ערוך והרי אח"כ הוא (כמו בסדר לילי פסח) "ברך" - ברכת המזון.

כ"ח אד"ש "ברית-מילה -אומרים..."

ראה מגילת תענית (יום כ"ח אדר) שביום זה נתבטלה הגזירה של היונים שגזרו על ג' מצות מילה שבת חודש (שישראל לא יקיימום). וביום זה נתבטלה הגזירה.

הרב מיכאל אהרן זעליגזאן

- ברוקלין נ. י. -

לזכות

כ"ק אדמו"ר שליט"א

יהי רצון אשר השם יתברך יחזק בריאותו

ויאריך ימיו ושנותיו בטובה ומתיקות

ויצליח בהצלחה רבה ומופלגה בכל עניניו ופעולותיו הק'

וינהיג את כל ישראל ואת אנ"ש בפרט

בהצלחה מרובה ויוליכנו קוממיות לארצנו נא

נרמס ע"י

הת' שלום דובער שיחי' קרנר